

SUSTAINABLE
URBAN MOBILITY
PLANS

Planovi održive mobilnosti u gradovima – Planiranje za ljude

www.mobilityplans.eu

PLAN ODRŽIVE MOBILNOSTI U GRADOVIMA

ŠTO JE TO?

... strateški plan koji se nadovezuje na postojeću praksu u planiranju i uzima u obzir integracijske, participacijske i evaluacijske principe kako bi zadovoljio potrebe stanovnika gradova za mobilnošću, sada i u budućnosti, te osigurao bolju kvalitetu života u gradovima i njihovoj okolini.

KOJA JE NJEGOVA SVRHA?

Cilj Plana održive mobilnosti u gradovima je stvaranje održivog transportnog sustava u gradovima pomoću:

- osiguravanja dostupnosti poslova i usluga svima;
- poboljšanja sigurnosti i zaštite;
- smanjenja zagađenja, emisije stakleničkih plinova i potrošnje energije;
- povećanja učinkovitosti i ekonomičnosti u transportu osoba i roba;
- povećanja atraktivnosti i kvalitete gradskog okoliša.

KOJI JE NJEGOV DJELOKRUG?

Politika i mjere utvrđene Planom održive mobilnosti u gradovima trebaju uključivati sve oblike i načine transporta u cijeloj gradskoj aglomeraciji kao što su javni i privatni, putnički i robni, motorizirani i ne-motorizirani, pokretni i parkirališni transport.

NA ŠTO SE NADOVEZUJE?

Gradske vlasti ga ne bi trebale shvatiti kao još jedan plan na gradskom dnevnom redu. Važno je naglasiti da Plan održive mobilnosti u gradovima proširuje i nadovezuje se na postojeće planove.

> **Ako planirate gradove za automobile i promet, dobit ćete automobile i promet. Ako planirate za ljude i mjesta, dobit ćete ljude i mjesta.**
>
> Fred Kent

KAKO FUNKCIONIRA?

Plan održive mobilnosti u gradovima pruža učinkovitiji način nošenja s problemima vezanim uz transport u gradskim područjima. Nadovezuje se na postojeću praksu i zakonske okvire država članica, a njegove osnovne karakteristike su sljedeće:

- **participacijski pristup;**
- **zavjet održivosti;**
- **integrirani pristup;**
- **jasna vizija, svrha i mjerljivi ciljevi;**
- **revizija transportnih troškova i koristi.**

Participacijski pristup koji uključuje građane i sudionike od početka do kraja procesa planiranja.

Uključenost građana i drugih sudionika je osnovni princip. Ključno je temeljito planiranje njihove uključenosti. To uključuje obrazloženje zašto bi neki sudionici trebali biti uključeni i kakav bi trebao biti njihov utjecaj. Nakon utvrđivanja konkretnih sudionika, strategijom koordinacije sudionika treba utvrditi način i vrijeme njihove participacije. Kroz primjerenu participaciju građana i sudionika, odluke o pojedinim gradskim transportnim mjerama kao i sam Plan održive mobilnosti u gradovima dobivaju značajnu mjeru „javne legitimnosti".

Zavjet održivosti koja će uravnotežiti ekonomski razvoj, društvenu pravednost i kvalitetu okoliša.

Posvećenost principima održivosti je nužna. S obzirom da je održivost složen koncept, važno je razviti zajedničko shvaćanje među ključnim sudionicima o tome što održivost i održiva mobilnost znače za grad i okolinu. U razvoju Plana održive mobilnosti u gradovima, uz transport i mobilnost, treba uzeti u obzir društvene, ekonomske i političko-institucionalne kriterije.

Integrirani pristup koji uzima u obzir praksu i politike različitih sektora, nivoa uprave i susjednih institucija.

Često iza razvoja plana stoji gradska služba za mobilnost ili transport. Međutim, relevantnost Plana održive mobilnosti u gradovima nije ograničena na mobilnost i transport te mu je jedna od važnih karakteristika uključivanje drugih gradskih i regionalnih službi (npr. katastra, služba za zaštitu okoliša, ekonomski razvoj, društvenu jednakost, zdravstvo, sigurnost) u proces planiranja. Velik je izazov uhvatiti se u koštac s problemima integracije i kooperacije, no to je također značajan izvor inovacija i poboljšanja.

Jasna vizija, svrha i fokus na ostvarivanje mjerljivih ciljeva ugrađeni su u sveobuhvatnu strategiju održivog razvoja.

Plan se treba temeljiti na dugoročnoj viziji razvoja transporta i mobilnosti za cijelu gradsku aglomeraciju. Treba pokrivati sve oblike i načine transporta: javni i privatni, putnički i robni, motorizirani i ne-motorizirani, pokretni i parkirališni. Strateška vizija pruža kvalitativan opis željene budućnosti grada i usmjerava razvoj primjerenih mjera planiranja. Vizija treba biti određena specfičnim ciljevima koji opisuju željenu promjenu. Promjene i utjecaji također moraju biti mjerljivi te zahtjevaju dobro promišljen skup ciljeva koji se usredotočuju na određena područja i pokazatelje.

Revizija transportnih troškova i koristi, uzimajući u obzir šire društvene troškove i koristi.

Odabir mjera vođen je ne samo učinkovitošću, nego i isplativošću. Posebice u vremenima kada je proračun za gradski transport i mobilnost umanjen, ključno je postići najveći učinak uz najmanju potrošnju resursa. To zahtjeva osnovnu procjenu mogućnosti uzimajući u obzir troškove i koristi, uključujući i one teže mjerljive poput efekata stakleničnih plinova ili utjecaja na kvalitetu zraka. Europska komisija u svojoj Bijeloj knjizi o transportu (2011.) naglašava važnost internalizacije vanjskih troškova za sve načine transporta pomoću zajedničkih principa, pri tome uzimajući u obzir posebnosti svakog načina transporta.

POVIJEST POLITIKE

U **Akcijskom planu za urbanu mobilnost** objavljenom 2009. godine, Europska komisija podržala je brže usvajanje Planova održive mobilnosti u gradovima u Europi pomoću materijala sa smjernicama, promocijom razmjene najboljih praksi, utvrđivanjem mjerila i podrškom obrazovnih aktivnosti za profesionalce u urbanoj mobilnosti. Europski ministri prometa podržavaju razvoj Planova održive mobilnosti u gradovima. U zaključku **Akcijskog plana za urbanu mobilnost** od 24. lipnja 2010. stoji da Vijeće Europske unije „podržava razvoj Planova održive mobilnosti u gradovima za gradove i gradska područja [...] te potiče razvoj poticaja, poput profesionalne pomoći i razmjene informacija, za stvaranje takvih planova."

U ožujku 2011. godine, Europska komisija objavila je **Bijelu knjigu o transportu**, „Put ka jedinstvenom europskom transportnom području – Prema kompetitivnom i ekonomičnom transportnom sustavu" (COM(2011)0144 final). Bijela knjiga o transportu predlaže razmatranje mogućnosti uvođenja Planova mobilnosti u gradovima kao obaveze za gradove određene veličine, prema nacionalnim standardima temeljenima na Smjernicama EU-a. Također predlaže istraživanje povezivanja fondova za regionalni razvoj i kohezijskih fondova za gradove i regije koje predaju aktualan i nezavisno potvrđen certifikat o Postignućima urbane mobilnosti i reviziji održivosti. Bijela knjiga o transportu predlaže i istraživanje mogućnosti za izgradnju europskog okvira za podršku za progresivnu implementaciju Planova urbane mobilnosti u europskim gradovima.

Razvoj i implementaciju Plana održive mobilnosti u gradovima treba shvatiti kao kontinuirani proces koji se sastoji od jedanaest glavnih koraka. Grafički pregled procesa predstavlja te korake kao logički slijed. U praksi se te aktivnosti mogu obavljati djelomično usporedno ili mogu sadržavati petlje povratne veze.

Detaljan prikaz svih koraka i aktivnosti može se naći u smjernicama „Razvoj i implementacija Plana održive mobilnosti u gradovima." Smjernice sadrže primjere najbolje prakse, korisne alate i reference koje detaljnije opisuju cjelokupni proces izrade plana. Smjernice se mogu preuzeti sa **www.mobilityplans.eu**

PROCES

Plan održive mobilnosti u gradovima
Početna točka: „Želimo poboljšati mobilnost i kvalitetu života naših građana!“
1. Ustanovite svoj potencijal za uspješan POMG
1.1 Držite se generalnih principa održive mobilnosti
1.2 Ustanovite utjecaj regionalnih/nacionalnih okvira
1.3 Provedite samoevaluaciju
1.4 Provedite reviziju dostupnosti resursa
1.5 Definirajte osnovni raspored
1.6 Identificirajte ključne čimbenike i sudionike
Dobra priprema
2. Definirajte proces razvoja i djelokrug plana
2.1 Proširite vidike izvan vlastitih granica i odgovornosti
2.2 Težite koordinaciji politike i integriranom pristupu planiranju
2.3 Planirajte uključivanje sudionika i građana
2.4 Dogovorite se oko plana rada i strukture upravljanja
3. Analizirajte stanje mobilnosti i razvijte scenarije
3.1 Pripremite analizu problema i prilika
3.2 Razvijte scenarije
Prekretnica: analiza problema završena
Racionalno i transparentno postavite ciljeve
4. Razvijte zajedničku viziju
4.1 Razvijte zajedničku viziju mobilnosti i širih pojmova
4.2 Aktivno informirajte javnost
5. Postavite prioritete i mjerljive ciljeve
5.1 Ustanovite prioritete mobilnosti
5.2 Ustanovite SMART ciljeve
6. Razvijte učinkovite pakete mjera
6.1 Ustanovite najučinkovitije mjere
6.2 Učite iz tuđih iskustava
6.3 Budite ekonomični
6.4 Koristite sinergiju i stvorite integrirani paket mjera
Prekretnica: mjere su utvrđene
Razrada plana
7. Jasno se dogovorite o odgovornostima i pronađite sredstva
7.1 Dodijelite odgovornosti i sredstva
7.2 Pripremite akcijski i proračunski plan
8. Ugradite praćenje i ocjenjivanje u plan
8.1 Dogovorite praćenje i evaluaciju
9. Usvojite Plan održive mobilnosti u gradovima
9.1 Provjerite kvalitetu plana
9.2 Usvojite plan
9.3 Ustanovite vlasništvo nad planom
Prekretnica: dokument POMG-a usvojen
Implementacija plana
10. Osigurajte kvaliteno upravljanje i komunikaciju
10.1 Upravljajte implementacijom plana
10.2 Informirajte i uključite građane
10.3 Provjerite napredak u ostvarivanju ciljeva
11. Naučite lekcije
11.1 Redovito nadograđujte plan
11.2 Provedite reviziju postignuća – ustanovite razloge uspjeha i neuspjeha
11.3 Utvrdite nove izazove za sljedeću generaciju POMG-a
Prekretnica: zaključena je konačna ocjena utjecaja

POMG U PRAKSI

Koprivnica, Hrvatska

– Analiza stanja

Koprivnica, grad od 33.700 stanovnika u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, proveo je detaljnu analizu stanja urbane mobilnosti. Analiza se temeljila na samoevaluaciji gradske uprave, opširnim konzultacijama s raznim sudionicima i anketi. Samoevaluacija je otkrila da grad ima izvrsne uvjete za promociju održive mobilnosti što je bilo ključno u odabiru fokusa strategije o mobilnosti u gradu. Struktura grada je ravničarska, kompaktna te ima dovoljno prostora za izgradnju razgranate biciklističke mreže. Već sada 30% populacije redovito hoda ili vozi bicikl. 70% školske djece ide u školu javnim prijevozom, biciklom ili pješice. Za vrijeme ljetnih praznika, više je pješaka i biciklista nego automobila. U anketi je velika većina ispitanih vozača odgovorila pozitivno na pitanje bi li promijenili svoje transportne navike kada bi postojala potrebna infrastruktura.

Budimpešta, Mađarska

– Integracija i koordinacija politike

Budimpešta je primjer integracije plana mobilnosti u opći okvir politike gradske uprave. 2003. godine, grad je podržao Koncept urbanog razvoja koji definira viziju i dugoročne prioritete općeg razvoja grada. Na temelju tog koncepta i opširnih konzultacija sa sudionicima, grad je razvio Strategiju urbanog razvoja Budimpešte, poznatu i kao Podmaniczkyjev plan. Ovaj dokument ustanovljuje razvojne prioritete grada za period 2005. – 2013. te uključuje glavne mjere urbanog razvoja. Strategija urbanog razvoja nadopunjuje se Planom mobilnosti Srce Budimpešte. Plan je stvoren 2007. godine kako bi se revitalizirao uži gradski centar pomoću opsežnih projekata smirivanja prometa i izgradnje infrastrukture vezane uz polje održive mobilnosti u gradovima. Proriteti plana su nemotorizirani lokalni transport kojim se podržava lokalno poduzetništvo i povećava kvaliteta života.

Odense, Danska

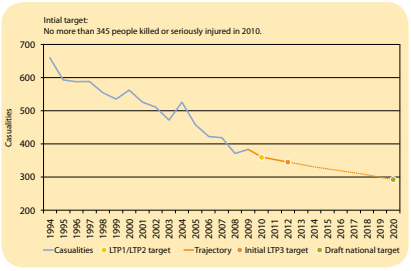
– Komunikacija sa sudionicima i građanima

Zahvaljujući velikom trudu pri iznošenju Plana za promet i mobilnost građanima, grad Odense je napokon uspio zatvoriti dvije glavne ceste za automobile. To im ranije nije uspijevalo jer su se građani protivili izmještanju prometa. 2007. godine grad je uključio razne sudionike (ne samo lokalno stanovništvo, nego i razne interesne skupine diljem grada) i razvio poseban „Set alata“ kojim je na jednostavan način objasnio prometno planiranje. Uz to, plan se postupno mijenjao od dokumenta o automobilima i prometu u dokument o ljudima i mjestima te je sustavno promoviran putem web-stranice, postera, lokalnog tiska, kao i na važnim događajima. Sav se trud naposljetku isplatio i gradsko vijeće je jednoglasno usvojilo plan.

Lille, Francuska
– Izgradnja vizije

U Lilleu, poces razvoja Plana održive mobilnosti u gradovima počeo je nakon velikog pokreta urbane regeneracije iz 1990-ih. Novi terminal za TGV vlakove pružio je priliku za izgradnju potpuno novog susjedstva zvanog Euralille koje također služi kao internacionalno, nacionalno, regionalno i lokalno transportno čvorište. Planeri su zamislili grad koji je ekonomski jak te ima međunarodni profil. Renovacija javnih prostora kojima trenutačno dominira promet igra važnu ulogu u stvaranju atraktivnog grada. Jedno od strateških pitanja je izbor između daljnjeg razvoj podzemne željeznice i površinskog javnog prijevoza (autobus i tramvaj). Grad se opredijelio za površinski javni prijevoz kao način restrukturiranja, redizajniranja i redefiniranja javnog prostora.

Cambridgeshire, Ujedinjeno Kraljevstvo
– Ciljevi i smjerovi

Treći Plan lokalnog transporta Cambridgeshirea (LTP) 2011. – 2026. definira indikatore i ciljeve kojima će se koristiti kako bi izvršili postavljene zadatke plana. Odabrani indikatori ocrtavaju najvažnije probleme Cambridgeshirea te omogućuju usporedbu s drugim lokalnim upravama u zemlji. LTP sadržava ilustracije koje pojašnjavaju veze između zadataka, ciljeva i dugoročnih smjerova. Nacionalni ciljevi sigurnosti na cestama za 2009. godinu zahtjevali su smanjenje broja poginulih i teško ozlijeđenih za 33% do 2020. godine. LTP je odredio inicijalne ciljeve ovog indikatora za period do 2012. godine. Priložena slika prikazuje rezultate Cambridgeshirea u odnosu na taj indikator od 1994. godine, kao i LTP cilj za 2012. godinu.

Gent, Belgija
– Informiranje javnosti

2007. godine, grad Gent, zajedno s još pet partnera, pokrenuo je projekt transformacije glavne željezničke postaje Gent Sint-Pieters i okolnog zemljišta u ogroman kompleks višestruke namjene s kvalitetnim intermodalnim vezama. Projekt ove veličine zahtjevao je fokusiranu informacijsku i konzultacijsku strategiju kako bi zadobio i zadržao podršku javnosti. Rezultat strategije su stalni informacijski punktovi s kartama, videima i 3-D modelima, periodičke brošure za stanovnike, zbivanja u školama i „razgovori uz kavu" koji su ljudima omogućili da detaljno komentiraju projekt. Dva puta godišnje javnost je pozvana da posjeti gradilište. 400 do 800 ljudi pozvano je da, u manjim grupama, pobliže pogleda radove i posluša objašnjenja projektnih partnera i inženjera.

KORISTI

Poboljšanje imidža grada

Grad uključen u planiranje održive mobilnosti u gradovima može se doimati kao inovativan grad okrenut budućnosti.

Bolja kvaliteta života

POMG je plan za ljude, a ne automobile i promet. U sebi nosi emocionalnu poruku, primjerice kada je cilj kvalitetniji javni prostor ili povećanje sigurnosti djece.

Poboljšanje mobilnosti i pristupačnosti

Planiranje mobilnosti u gradovima koje je orijentirano na ljude u konačnici rezultira poboljšanjem mobilnosti građana te omogućava bolji pristup urbanim područjima i njihovim uslugama.

Pogodnosti u zaštiti okoliša i zdravlja

Rad na poboljšanju kvalitete zraka, smanjenju buke i ublažavanju klimatskih promjena vodi ka pozitivnim učincima na zdravlje i značajnim uštedama u zdravstvu.

Mogućnost utjecanja na veći broj ljudi

Planiranje održive mobilnosti u gradovima nudi mogućnost utjecanja na veći broj ljudi i bolje odgovara na potrebe različitih korisničkih grupa.

Odluke koje podržavaju sudionici i građani

Planiranje za ljude implicira planiranje s ljudima. Uz pomoć građana i drugih sudionika, odluke vezane uz mjere mobilnosti u gradovima mogu pridobiti značajan nivo „javne legitimnosti".

Učinkovito ispunjavanje zakonskih obaveza

Planiranje održive mobilnosti u gradovima pruža učinkovit način ispunjavanja zakonskih obaveza kao što je Direktiva o kvaliteti zraka Europske komisije ili nacionalna regulativa o kontroli buke.

Uspješniji gradovi i pristup sredstvima

POMG može omogućiti pristup sredstvima za inovativna rješenja te tako stvoriti odlučujuću prednost u natječaju između gradova za javna sredstva.

Nova politička vizija, integracijski potencijal

POMG nudi dugoročnu stratešku viziju. Podržava kulturu učinkovitog planiranja koja integrira sektore uprave i institucija, kao i gradove i njihovu okolinu.

INFORMACIJE

Europska komisija želi ubrzati široko prihvaćanje Planova održive mobilnosti u gradovima u lokalnim i regionalnim upravama Europe putem sveobuhvatnog informiranja o djelokrugu, sadržaju i koristima tih planova.

SMJERNICE

Dokument sa smjernicama iz 2011., „Razvoj i implementacija Plana održive mobilnosti u gradovima“, uvodi koncept Planova održive mobilnosti u gradovima i ocrtava korake potrebne za njihovu implementaciju. Dokument je namijenjen stručnjacima u gradskom transportu i mobilnosti kao i drugim sudionicima koji bi trebali biti uključeni u pripremu i implementaciju Planova održive mobilnosti u gradovima.

SEMINARI

2011. i 2012. godine, tim stručnjaka koji je imenovala Europska komisija održat će 35 seminara i radionica za razmjenu iskustava na temu Planova održive mobilnosti u gradovima diljem Europe. Kontaktirajte nas kako biste pronašli radionicu u vašoj blizini.

Više informacija na:

www.mobilityplans.eu

SUSTAINABLE
URBAN MOBILITY
PLANS

Planiranje za ljude

KONTAKT

E-mail: enquiries@mobilityplans.eu
Tel.: +49.221.60 60 55 - 13
www.mobilityplans.eu

Planovi održive mobilnosti u gradovima
c/o Rupprecht Consult – Forschung und Beratung GmbH
Clever Strasse 13 – 15
50668 Cologne
Germany

Izjava o ograničenju odgovornosti: „Planiranje za ljude" je registrirani europski zaštitni znak. Sva odgovornost za sadržaj ove publikacije leži na autorima. Stavovi i mišljenja publikacije nisu nužno i stavovi Europske unije. EACI, kao ni Europska komisija nisu odgovorni za bilo kakvo korištenje informacija sadržanih u ovoj publikaciji.
Fotografije: András Ekés (naslovnica; stranice 4, 5), Foto-galerija grada Koprivnice (stranica 8), Grad Budimpešta V. okrug (stranica 8), grad Odense (stranica 8), Max Lerouge (stranica 9), projekt Infopunt Gent Sint-Pieters (stranica 9), www.eltis.org (stranice 2, 3, 10), Harry Schiffer (stranica 11), FGM-AMOR (stranice 10, 11), Rupprecht Consult (stranice 3, 4, 5)

www.mobilityplans.eu

Supported by
INTELLIGENT ENERGY
EUROPE